

CONCEPTUL DE CRIMINALITATE ORGANIZATĂ ÎN DREPTUL EUROPEAN

Lector univ. drd. ADRIAN IACOB

Orice încercare de cercetare și explicare științifică a unui fenomen atât de complex și dinamic, cum este cel al criminalității, riscă să se adauge la lunga listă a studiilor elaborate pe această temă, dacă nu se pornește de la definirea termenilor și conceptelor cu care se operează în majoritatea sistemelor juridice.¹

Din punct de vedere al intensității și al pericolului social produs criminalitatea poate fi: ordinară (microcriminalitatea), medie și organizată.

Fenomenul criminalității are o dimensiune națională (respectiv suma infracțiunilor ce se comit pe teritoriul unui stat și nu comportă aspecte de cooperare infracțională transnațională) și o dimensiune transnațională (respectiv totalitatea infracțiunilor care se comit și se consumă prin cooperarea dintre infractori care acționează pe teritoriul mai multor state).

Referitor la conceptele date diferitelor tipuri de criminalitate (de drept comun, cea a afacerilor, organizată etc.) există definiții normative (fixate de legiuitor în cuprinsul actelor normative) dar și definiții formulate din perspectivă criminologică, sociologică, politică ori definiții operaționale date de practicienii dreptului, de organele de aplicare a legii.

Parlamentele țărilor membre ale Consiliului Europei au declanșat în ultimii ani o vastă activitate de legiferare, care s-a materializat prin elaborarea de acte normative, ce au vizat modificarea codurilor penale și noi reglementări ale unor domenii economice (finanțe, bănci, asigurări, concurență, fiscalitate, burse, societăți de valori mobiliare etc.).²

Aceste reglementări juridice, deși cu multe imperfecțiuni au permis configurarea unor definiții normative ale criminalității organizate, organizațiilor criminale, criminalității afacerilor, criminalității informatice și a celei financiar-bancare.³

1.– Astfel, în art. 304 bis din Codul penal elvețian, aflat în vigoare din 1 ianuarie 2002, rezultă că, din punct de vedere al justiției penale, criminalitatea economică este constituită „din infracțiuni împotriva patrimoniului, falsuri în titluri, acte de corupție, precum și din infracțiuni de spălare de bani și lipsă de vigilență în materie de operațiuni financiare.”⁴

Din cuprinsul art. 260 indice 3 din Codul penal elvețian, reținem definiția organizației criminale, ca fiind „o organizație formată din cel puțin trei persoane care își păstrează structura și efectivul în secret și care urmărește scopul de a comite acte de violență criminală sau de a-și însuși venituri prin mijloace criminale”.

Legislația italiană privind conceptul de criminalitate organizată

Legislația italiană nu conține definiția „criminalității organizate”, chiar dacă, din complexul normativ penal, atât cel substanțial cât și cel procesual, se pot individualiza trei categorii de criminalitate organizată:

- **mafiotă** incriminată în art. 51 alin.3 bis din Codul penal;
- **eversivă** (asocierea cu scop terorist sau de eversiune – art. 270 bis Cod penal);
- **comună** (asocierea pentru comiterea de infracțiuni – art. 416 Cod penal).

Noțiunea de „**criminalitate organizată**” a început să fie folosită în Italia la jumătatea anilor 1970, când odată cu explozia fenomenului de sechestrări de persoane și cu apariția terorismului, s-au introdus modificări legislative, făcându-se diferența dintre criminalitatea „individuală” și

¹ Costică Voicu, Adriana Camelia Voicu, Ioan Geamănu – *Criminalitatea organizată în domeniul afacerilor*, Editura Pildner / Pildner – Târgoviște, 2006, pag.7.

² Costică Voicu, Adriana Camelia Voicu, Ioan Geamănu – *Criminalitatea organizată în domeniul afacerilor*, Editura Pildner / Pildner – Târgoviște, 2006, pag.10.

³ Costică Voicu, Adriana Camelia Voicu, Ioan Geamănu – *Criminalitatea organizată în domeniul afacerilor*, Editura Pildner / Pildner – Târgoviște, 2006, pag. 10-11.

⁴ N.Queloz – *Criminalitatea economico-financiară în Europa*, Editura L'Harmatt, 2002, pag. 126.

„criminalitatea organizată”.

Dreptul penal italian, considerat un important model european în combaterea crimei organizate⁵, prevede, în partea specială⁶, la capitolul „Delicte contra ordinii publice”, două articole care definesc cele două forme de asociații:

- asociații în vederea comiterii de infracțiuni (associazione per delinquere), art. 416 și
- asociațiile de tip mafiot (associazione di tipo mafioso), art. 416 bis.

Primul articol menține o legătură istorică cu Codul penal anterior, ca urmare a influenței școlii pozitivistice prin care se introduce noțiunea de „pericol social” pentru activitățile infracționale comise de indivizi izolați sau în asociere. Al doilea articol a fost introdus după promulgarea în 1975 a Legii controlului organizațiilor criminale (Mafia și Cosa Nostra din America).

Art. 416 bis din Codul penal italian stipulează că:

- oricine devine membru al unei asociații de tip mafiot compusă din trei sau mai multe persoane, va fi pedepsit cu închisoare de la 3 la 6 ani;
- oricine promovează, conduce sau organizează o astfel de asociere va fi, nu numai pentru acest act, pedepsit cu închisoare de la 4 la 9 ani;
- asociația va fi considerată de tip mafiot, când membrii acesteia folosesc forța sau intimidarea asociaților, constrângerea sau legea tăcerii (omerta) pentru comiterea de infracțiuni și încercă să dobândească direct sau indirect controlul unor activități economice, prin funcțiile de conducere pe care le îndeplinesc, concesiuni, autorizări, contracte sau servicii publice, pentru realizarea de profituri sau foloase necuvenite pentru ei sau pentru alții, împiedicarea exprimării libere a votului sau cumpărarea de voturi pentru ei sau pentru alții în timpul alegerilor;
- dacă asociația devine paramilitară, sancțiunea închisorii crește până la 15 ani. Asocierea va fi considerată paramilitară atunci când membrii dețin sau dispun de arme și substanțe explozive, sau când și le procură în vederea atingerii scopurilor ilicite ale organizației.

2.– Legea penală din Franța, referindu-se la crima organizată prevede ca și alte sisteme europene de drept, o infracțiune distinctă, sancționată separat denumită „asocierea de răufăcători” pentru anumite infracțiuni specifice crimei organizate, forme agravante, în cazul comiterii în „bandă”.⁷

a) Asociația de răufăcători este reglementată în art. 450 indice 1-3 din Codul penal francez adoptat în 1994 astfel:

- „constituie o asociere de răufăcători orice grupare constituită sau în curs de constituire, caracterizată prin unul sau mai multe fapte materiale, în vederea comiterii unei infracțiuni sau delict pentru care este prevăzută închisoarea de 10 ani” (art. 450 alin.1).

Asociația de răufăcători este o infracțiune autonomă, instituită pentru a combate mai eficient crima organizată și care completează dreptul comun. Infracțiunea se consumă în momentul în care asociația intenționează să comită orice fel de infracțiune, pentru care este prevăzută închisoarea de 10 ani.

În această formulare incriminarea „asociației de răufăcători” nu mai poate fi un puternic instrument de combatere a crimei organizate, datorită faptului că infracțiunile cuprinse în această categorie trebuie să aibă sancțiuni de peste 10 ani închisoare.

Codul penal francez prevede sancțiuni foarte aspre în cazul infracțiunilor din sfera crimei organizate astfel:

- traficul de droguri este sancționat în art. 222+24 cu închisoare pe viață și 50 milioane franci amendă penală;
- proxenetismul (art. 132+71) se sancționează cu 20 ani închisoare și 20 milioane franci amendă penală;

⁵ **Mohamed Zaid** – *Particularități ale cunoașterii crimei organizate*, Colectivul de la Alexandria al Asociației Internaționale de Drept Penal, 1977, R.I.D.P., vol.69, pag. 519.

⁶ Cap.V art. 416 și 416 bis din Codul penal italian.

⁷ **Damian Miclea** – *Combaterea crimei organizate*, vol.I, Editura Ministerului Administrației și Internelor, București, 2004, pag. 84.

- răpirea și sechestrarea de persoane (art. 224+1) se sancționează cu 20 ani închisoare;
- transportul, punerea în circulație sau deținerea de monedă falsă se sancționează cu 30 ani închisoare și 3 milioane franci amendă etc.

b) „Banda organizată” (art. 132-71 Cod penal francez), nu este o infracțiune separată, autonomă, este o circumstanță agravantă a infracțiunilor deja comise⁸, fapte ce o deosebește de asociațiile de răufăcători.

În cazul infracțiunilor continuate, comise în bandă organizată, banda organizată poate fi calificată ca o asociație de răufăcători, considerându-se că ea a fost înființată special pentru comiterea acelor infracțiuni.

Specific Codului penal francez, pe linia combaterii crimei organizate, este problema răspunderii penale a persoanelor juridice, atunci când sunt comise infracțiuni pe seama lor de organele sau reprezentanții acestora.⁹

Sistemul penal francez este în plină reformă, pe linia combaterii crimei organizate, astfel, în ianuarie 1996 Comisia Legislativă a Adunării Națiunilor a votat următorul text pentru definirea organizației criminale:

„Orice grup, inclusiv pe cele în formare, constituie o organizație criminală, dacă urmărește:

- constituirea de bande organizate;
- obținerea, transportul, vinderea bunurilor ilicite, deținerea de arme, explozivi sau droguri;
- traficul de influență, influențarea votului sau a autorităților publice,

și au ca scop comiterea de infracțiuni sau realizarea pentru ei sau pentru alții a controlului, în total sau în parte a unor activități economico-financiare, comerciale sau civile, ori a unor bunuri, a piețelor publice la nivel național, regional sau internațional, a ajutoarelor, subvențiilor sau regulilor contractuale publice”.

Aceste schimbări legislative modifică substanțial art. 450-1, privind „asociația de răufăcători”, abrogă art. 132/71 și aduce câteva elemente noi în ceea ce privește realizarea controlului unor activități economice ilicite în plan transnațional.

4. Sistemul penal olandez cuprinde prevederi pe linia combaterii crimei organizate, atât în Codul penal, cât și în legi speciale.

În acest sens Codul penal olandez prevede în art. 140 următoarele:

- a) participarea într-o organizație care intenționează să comită delikte va fi pedepsită cu închisoare de maximum 5 ani sau o amendă de categoria 4;
- b) participarea la funcționarea continuă a unei persoane juridice care a fost declarată irevocabil ilegală și de aceea dizolvată va fi pedepsită cu închisoare de maxim un an sau amendă categoria 3;
- c) referitor la fondatori sau manageri, termenele de închisoare pot crește cu o treime.

Incrimnarea este autonomă și nu are în vedere participarea într-o organizație în scopul comiterii anumitor infracțiuni.

Potrivit doctrinei penale olandeze¹⁰, infracțiunea prevăzută de art. 140 din Codul penal este o infracțiune primară, iar faptele de crimă organizată prevăzute în legile speciale care incriminează traficul de droguri, de arme și muniții, fraudă fiscală și vamală, spălarea banilor, sunt infracțiuni secundare, fără a se face referire la forme de organizare, în planul crimei organizate.

Deși legiuitorul nu face precizări privind „organizația” în doctrina penală olandeză¹¹ sunt evidențiate caracteristicile acesteia:

- structura grupului este ierarhică, având lideri și subordonați cu sarcini stabilite;

⁸ Infracțiunile incriminate în forma agravantă a bandei organizate sunt: traficul de droguri, proxenetismul, răpirea și sechestrarea, extorcarea, escrocheria, tăinuirea, distrugerile, transportul, punerea în circulație sau deținerea de monedă falsă, spălarea banilor.

⁹ Art. 121-2 Cod penal francez.

¹⁰ **Pinar Olger** – *The Criminal Justice Systems Facing The Challenge of Organized Crime* – în *Revue International de Droite Penal*, Editura Eres, Paris, 1998, pag. 451.

¹¹ *Idem*, pag. 452.

- grupul are un sistem de sancțiuni interne pentru păstrarea ordinii în organizații;
- grupul investește în înalta securitate;
- întreprinderile cu activitate corectă sunt folosite ca paravane;
- principalii membri lucrează împreună de cel puțin 3 ani;
- grupul folosește sancțiuni extreme în cazul intrușilor.

5. Codul penal german, art. 129 modificat este aplicabil strict infracțiunilor legate de crima organizată, menționând ca:

„Oricine formează o asociație ale cărei obiective sau activități sunt îndreptate către comiterea de acte criminale, sau oricine participă la o astfel de asociație ca membru, cotizează pentru ea, sau o sprijină, va fi pedepsit cu închisoare până la 5 ani sau amendă”.

Conform doctrinei penale germane, organizația trebuie să cuprindă cel puțin trei membri, să desfășoare o activitate criminală continuă, fiecare membru să se supună voinței asociației, să existe o legătură între aceștia, o parte din cartierul general să se afle în Germania.

Doctrina germană definește *crima organizată* astfel: „comiterea cu intenție a unor infracțiuni în scopul obținerii de profit și putere, de două sau mai multe persoane, ce colaborează pentru o perioadă de timp prelungită sau nedefinită, îndeplinind sarcini dinainte stabilite prin folosirea unor structuri comerciale sau similare celor de afaceri, prin folosirea violenței sau a altor mijloace de intimidare, ori prin exercitarea unor influențe asupra politicianilor, administrației publice, autorităților judiciare sau economice”¹².

În situația infracțiunilor grave (omucideri, răpiri, luări de ostateci etc.) prevăzute separat în Codul penal sau în legi speciale, comiterea lor de către organizație constituie circumstanță agravantă și pedepsită mai grav.

Codul penal german a fost completat prin incriminarea unor infracțiuni din sfera crimei organizate comise de organizații criminale și anume:

- traficul deșeurilor art. 326 par.2 introdus în 1994;
- traficul uman (femei, copii, imigranți) art. 180⁴, 180, 237 și 236.

De asemenea, sistemul penal german, în vederea combaterii crimei organizate a adoptat o serie de legi speciale ce prevăd infracțiuni a căror comitere de către organizație constituie agravantă, iar pentru a sublinia caracterul agravant al acestora, în afara comiterii de către organizație, sancționează și modul „profesionist” de săvârșire a lor.

În opinia penaliștilor germani problema combaterii și definirii crimei organizate în Germania încă nu este rezolvată și se consideră a fi mult mai eficientă introducerea unor prevederi penale în legi speciale, cu pedepse drastice, decât o eventuală modificare a Codului penal.¹³

6. În legislația penală din Grecia

Prevederile legale specifice crimei organizate au fost cuprinse în legile speciale adoptate în vederea combaterii crimei organizate, în general și a terorismului în particular, legi ce au fost abrogate ulterior.¹⁴

Codul penal grec, intrat în vigoare în 1990, încearcă să dea totuși contur legal formelor crimei organizate.¹⁵

În art. 187 intitulat „Organizația și conspirația” se prevede:

- Orice persoană care se înțelege cu o alta pentru comiterea unei anumite infracțiuni sau se alătură altora pentru comiterea mai multor infracțiuni nespecificate încă, va fi pedepsită cu închisoarea de minimum 6 luni;
- Orice persoană care se înțelege cu o alta sau se alătură alteia pentru comiterea uneia sau mai multor infracțiuni la care pedeapsa stipulată este închisoarea de

¹² **Lilie Hans** – *Specific Offences of Organized Crime and German, Criminal Law* – in *Revue Internationale de Droite Penal*, Editura Eres, Paris, 1998, pag. 142.

¹³ **Hans Lilie** – *Specific Ofences of Organized Crime and German Criminal Law* – in *Revue Internationale de Droite Penal*, Editura Eres, Paris, 1998, pag. 153.

¹⁴ **Damian Miclea** – *Combaterea crimei organizate*, vol.I, Editura M.A.I., București, 2004, pag. 92.

¹⁵ Legiuitorul încearcă să facă o similitudine de enunțare cu „asociația de răufăcători” din sistemul penal francez și „asocierea în vederea comiterii de infracțiuni” din cel italian.

- minimum un an, se pedepsește cu închisoare;
- c) Un făptuitor va fi scutit de pedeapsa prevăzută la paragrafele precedente dacă prin informarea autorităților face posibilă împiedicarea producerii infracțiunii.

7. Legea belgiană relativă la organizațiile criminale adoptată în anul 1999 definește criminalitatea organizată drept: „o asociație formată din mai multe persoane care plănuiește comiterea de infracțiuni ce se pedepsesc cu închisoare de până la trei ani sau cu pedeapsă mult mai gravă, pentru a obține în mod direct sau indirect avantaje, folosind intimidarea, amenințarea sau violența ori recurgând la organizații comerciale pentru a disimula sau a facilita comiterea de infracțiuni”. Organizația al cărui obiectiv este strict de ordin politic, sindical filantropic sau religios, ori care urmărește atingerea oricărui alt scop legitim nu poate fi considerată o organizație criminală conform definiției de mai sus.¹⁶

Astfel de definiții normative, prezentate anterior, sunt completate cu definiții operaționale formulate în regulamente elaborate de autorități de aplicare a legii. Astfel, Oficiul Federal al Poliției din Elveția a elaborat, la 20 martie 1988 „Regulamentul de procedură al Sistemului de Informații în domeniul luptei împotriva criminalității organizate” în care este definit, având în vedere direcțiile de acțiune, termenul de criminalitate organizată cu următoarele caracteristici:

- utilizarea structurilor comerciale, industriale sau financiare în Elveția ca acoperire pentru acțiunile ilegale sau pentru reciclarea produselor provenite din activități criminale;
- recurgerea la violență împotriva persoanelor și bunurilor, precum și alte forme de intimidare;
- influența, în special prin șantaj și corupție exercitată asupra mediilor politice, administrațiilor publice, puterii judiciare, economiei și presei.

Această definiție a criminalității organizate a fost preluată de autoritățile elvețiene, ca de altfel de marea majoritate a țărilor europene, după definiția formulată de B.K.A.¹⁷ (Poliția Federală Germană) care a structurat conceptul pe următoarele componente:

- comiterea în mod sistematic a unor infracțiuni cu intenție, în scopul obținerii de putere și profit;
- de către două sau mai multe persoane ce colaborează pentru o perioadă de timp prelungită sau nedefinită, îndeplinind fiecare sarcini dinainte stabilite;
- prin folosirea unor structuri comerciale sau similare celor de afaceri, prin utilizarea violenței sau altor mijloace de intimidare;
- ori prin exercitarea de influențe asupra partidelor politice, mass-mediei, funcționarilor și autorităților judiciare și economice.

Biroul Federal de Investigații (F.B.I.)¹⁸ din S.U.A., definește crima organizată drept o conspirație infracțională continuă, care se autoîntreține, având o structură organizatorică menținută prin frică și corupție, motivată de lăcomie.

Se poate observa faptul că definițiile operaționale, formulate de către autoritățile de aplicare a dreptului au fost elaborate cu mult înaintea definițiilor normative (a celor cuprinse în legislația penală principală sau specială). Întârzierile în reglementarea penală pot fi explicate prin teama autorităților legislative, a guvernanților în ultimă analiză, de a elabora legi prin care ar fi afectat climatul economic în general și ar fi reprezentat o suprareglementare cu efecte directe asupra conceptului de economie de piață.¹⁹

Cel mai adesea autoritățile legislative și guvernanții sunt dispuși să aștepte marile rupturi în ordinea socială, evenimente cu impact distructiv în economiile naționale, ca urmare a ofensivei criminalității organizate, pentru a se trezi brusc la realitate, trecând la elaborarea în pripă a unor legi

¹⁶ Costică Voicu, Adriana Camelia Voicu, Ioan Geamănu – *Criminalitatea organizată în domeniul afacerilor*, Editura Pilner / Pilner, Târgoviște, 2006, pag.12.

¹⁷ Costică Voicu, Adriana Camelia Voicu, Ioan Geamănu – *Criminalitatea organizată în domeniul afacerilor*, Editura Pildner / Pildner – Târgoviște, 2006, pag.12.

¹⁸ Emil Hedeșiu – *Contracrararea crimei organizate transfrontaliere*, Editura UNAP, București, 2005, pag.15.

¹⁹ Costică Voicu, Adriana Camelia Voicu, Ioan Geamănu – *Criminalitatea organizată în domeniul afacerilor*, Editura Pildner / Pildner – Târgoviște, 2006, pag. 13.

vădit neeficace, ambigue și fără efect.

Marile edificii criminale, astăzi cu dimensiuni transnaționale, se construiesc și se dezvoltă din interesul și cu sprijinul autorităților statale. Geneza lor trebuie căutată în perimetrul intereselor de putere, căci este limpede faptul că și în cele mai avansate democrații s-a produs fuziunea dintre elitele puterii și criminalitatea organizată.²⁰

Această stare de fapt face ca autoritățile, forțele politice aflate la putere să nu dezvăluie adevăratele dimensiuni ale criminalității organizate, decât atunci când au loc evenimente cu un puternic impact asupra ordinii sociale naționale și internaționale.

Un exemplu în acest sens îl constituie tragicele evenimente provocate de atacurile teroriste din 11 septembrie 2001 asupra unor obiective din S.U.A. (cele două turnuri gemene) în urma cărora și-au pierdut viața aproape trei mii de persoane. Aceste atentate au fost executate de organizația teroristă Al Quaida, finanțată de organizații criminale, cu bani murdari proveniți din traficul de droguri, dintr-o economie (industrie, construcții, asigurări etc.) criminală.

Aceste tragice evenimente și altele ce au avut loc ulterior în Rusia și alte țări, au determinat reacții ale autorităților guvernamentale americane, europene și internaționale să ia măsuri astfel:²¹

- ❖ La 26 octombrie 2001 Congresul SUA a adoptat Legea intitulată PATRIOT ACT, cea mai dură lege adoptată vreodată în SUA, pe linia combaterii organizațiilor criminale, a terorismului și a finanțării acestuia;
- ❖ La 30 octombrie 2001, Grupul de Acțiune Financiară Internațională împotriva spălării banilor (G.A.F.I.) compus din reprezentanții celor 7 state puternic industrializate, a elaborat opt recomandări pentru statele membre, în vederea adoptării de către acestea a unor dispoziții interne care să asigure descurajarea finanțării terorismului, a actelor teroriste și organizațiilor teroriste, confiscarea averilor teroriștilor, declararea tranzacțiilor suspecte că au legătură cu terorismul etc.;
- ❖ În noiembrie 2001 Uniunea Europeană a fost de acord cu actualizarea textului Directivei privitoare la lupta împotriva spălării banilor, îndeosebi în ceea ce privește paradisurile fiscale;
- ❖ În luna decembrie 2001 G.A.F.I. publica lista celor 19 țări și entități teritoriale care nu doresc să coopereze în materia luptei contra spălării banilor (Republica Dominicană, Egipt, Ungaria, Guatemala, Indonezia, Israel, Liban, Filipine, Rusia, Ucraina și altele);
- ❖ În luna decembrie 2001 Guvernul României adoptă Ordonanța de Urgență nr. 159/2001 pentru prevenirea și combaterea utilizării sistemului financiar-bancar în scopul finanțării actelor de terorism.

Comunitatea științifică internațională abordează astăzi diferențiat conceptele de criminalitate economică, criminalitate organizată și criminalitate transnațională.²²

Astfel, criminologul francez Raymond Gassin²³ distinge:

- **criminalitatea obișnuită prin înșelătorie** (escrocherie, abuz de încredere, abuz de bunuri sociale, deturnări de fonduri);
- **criminalitatea socială** (încălcarea dreptului muncii);
- **criminalitatea economică** (încălcarea regulilor privind libera concurență și a reglementărilor dirigiste ale statului în domeniul economiei).

Un alt analizat în domeniul criminalității afacerilor²⁴ dă următoarea clasificare:

- **criminalitate financiară**, care include infracțiunile grave care afectează fluxurile financiare (spălarea banilor, corupția, bancruta, abuzurile de bunuri sociale, fraudele fiscale și financiare, deturnarea de fonduri);
- **criminalitatea economică**, cuprinde infracțiunile grave care afectează fluxurile de mărfuri,

²⁰ Costică Voicu – *Criminalitatea afacerilor*, Tipografia Inspectoratului General al Poliției, București, 1997, pag. 14.

²¹ Costică Voicu, Adriana Camelia Voicu, Ioan Geamănu – *Criminalitatea organizată în domeniul afacerilor*, Editura Pildner / Pildner – Târgoviște, 2006, pag.14-15.

²² Costică Voicu, Adriana Camelia Voicu, Ioan Geamănu – *Criminalitatea organizată în domeniul afacerilor*, Editura Pildner / Pildner – Târgoviște, 2006, pag. 16-18.

²³ Raymond Gassin – *Criminologie*, Editura Dalloz, Paris, 2004, pag.18.

²⁴ Herve Boullanger – *La criminalite economique en Europe*, Editura PUF, Paris, 2002, pag. 32-33.

respectiv cele care aduc atingere fiscalității a cărei bază este marfa, cele îndreptate împotriva protecției consumatorului și a drepturilor de proprietate intelectuală;

- **criminalitatea concurențială**, care cuprinde infracțiunile ce afectează fluxurile de informații (infracțiuni privind dreptul acționarilor, prezentarea de conturi anuale inexacte, publicitate mincinoasă sau interzisă, vânzări forțate, abuzul de putere, spionajul industrial, obstrucționarea libertății la licitație).

După opinia fostului secretar general al O.I.P.C. – INTERPOL, Raymond Kendal, „criminalitatea organizată constituie un sistem economic paralel, care realizează cifre de afaceri și beneficii ilegale care depășesc, în unele țări, produsul național brut al acestora”.²⁵

Jean Claude Monet, șef de departament la Institutul de Înalte Studii pentru Securitatea Internă din Franța, apreciază că „ceea ce caracterizează cel mai bine diferența dintre delicvența individuală și crima organizată, este faptul că strategia acțiunii individuale diferă total de strategia grupului criminal, considerat ca un ansamblu uman reperabil și caracterizat prin: diviziunea sarcinilor, ierarhizarea nivelurilor de competență, existența și aplicarea riguroasă a procedurilor de coordonare și control și asigurarea circulației fluxurilor ilicite”.²⁶

O caracterizare mai riguroasă, care combină trăsăturile activităților infracționale care ar intra în sfera criminalității organizate (spălarea banilor, terorismul, furtul obiectelor de artă sau cultură, traficul ilicit de droguri, de arme, de persoane, deturnarea de aeronave, fraudă în asigurări etc.) este cea rezultată din criteriile propuse de Uniunea Europeană:²⁷

- cooperarea între mai mult de două persoane, fiecare având sarcinile lui prestabilite, pentru o perioadă lungă sau nedeterminată;
- folosirea uneia sau mai multor forme de disciplină sau control;
- suspiciunea comiterii unor crime grave;
- impact la nivel internațional;
- utilizarea unui comportament violent sau care să servească la intimidare;
- utilizarea unor structuri comerciale sau de afaceri și amestecul în spălarea banilor;
- exercitarea de influențe la nivel politic, în mass-media, în administrația publică, asupra autorităților de justiție, sau asupra condițiilor socio-economice;
- să se urmărească obținerea de profit sau putere.

Stabilirea unor caracteristici formale cum sunt și cele anterioare este o operațiune dificilă și imprecisă nu numai datorită divergențelor de opinii între diverși specialiști sau diverse foruri interne și internaționale, ci și datorită complexității și mobilității fenomenului criminalității organizate. În aceste condiții este mult mai important să se încerce desprinderea unor caracteristici fundamentale ce țin de natura fenomenului, care să permită individualizarea criminalității organizate în raport cu alte tipuri de criminalitate.

Criminalitatea organizată își are originile în asociații, carteluri, bande criminale și societăți ecran, având drept scopuri prioritare dirijarea spre crimă, exploatarea slăbiciunilor sistemului pentru obținerea de câștiguri și profituri, influență și putere, prin mijloace legale și ilegale.

Metodele utilizate sunt: violența, eliminarea, traficul organizat, extorcarea, corupția, manipularea, fraudă, spălarea banilor etc., prejudiciind valori fundamentale cum sunt: viața, libertatea, integritatea fizică, securitatea publică și libertățile democratice.²⁸

Criminalitatea organizată utilizează o gamă extrem de diversificată pentru a slăbi încrederea și siguranța civică folosind acte de corupție, violență, șantaj, reușind să compromită statul de economie legală și credibilitatea autorităților publice.

²⁵ **Raymond Kendal** – *Interpolul și lupta împotriva criminalității organizate transnaționale*, Studiu publicat în „Criminalitatea organizată”, coordonator Marcel Lectere, Editura La documentation Francaise, Paris, 1996, pag. 225-226.

²⁶ **Jean Claude Monet** – *Criminalitatea organizată*, Paris, 1996, pag.9.

²⁷ **Valerian Cioclei** – *Despre ambiguitatea conceptuală în materia criminalității organizate*, în Culegerea de materiale „Proiectul Tempus Jep”, București, 2001, pag. 140-141.

²⁸ **Costică Voicu, Adriana Camelia Voicu, Ioan Geamănu** – *Criminalitatea organizată în domeniul afacerilor*, Editura Pildner / Pildner – Târgoviște, 2006, pag. 18.

Potrivit Raportului Uniunii Europene asupra criminalității organizate prezentat la Bruxelles pe 6 noiembrie 1998 „este cunoscut că grupurile criminalității organizate explorează și exploatează astăzi noi spații criminale cu aceeași vigoare ca și întreprinderile legale. Ele sunt preocupate să se implice în acele activități criminale care generează mari profituri și prezintă riscuri mai reduse pentru răufăcătorii implicați”.

Criminalitatea transnațională are o dimensiune internațională care înseamnă că un grup criminal acționează pe teritoriul mai multor state, o dimensiune transnațională care se referă la cooperarea pe care grupurile criminale de diferite naționalități o realizează între ele pentru a controla anumite piețe. Scopul fundamental al structurilor criminalității organizate îl reprezintă capitalizarea continuă, respectiv acumularea de resurse prin mijloace ilegale, fiind vizate îndeosebi domeniile tradiționale (trafic de droguri, contrabandă, evaziune fiscală, șantaj etc.) cât și domeniile de noutate (terorism, trafic de armament, de persoane, privatizări, societăți de valori mobiliare etc.).

Este evidentă capacitatea extraordinară a grupărilor criminale de a identifica și exploata cu rapiditate noi domenii care le oferă posibilități de a obține profituri uriașe (traficul ilegal de imigranți, obținerea de fonduri și subvenții de la stat, trafic de organe umane, infracțiunile informatice etc.).²⁹

Există și o abordare specifică politicii pentru criminalitatea organizată. Astfel, instituțiile de poliție F.B.I., O.I.P.C. – INTERPOL, B.K.A. (poliția judiciară germană) au dezvoltat o abordare pragmatică a acestui fenomen, încercând să-l descrie prin repertorii de indicatori, din care principalii sunt următorii:³⁰

a) Moduri de planificare și de pregătire a actelor criminale, spre exemplu:

- pregătirea riguroasă și sistematică;
- o foarte bună adaptare la piețele ilicite și licite;
- importante investiții.

b) Moduri de execuție a actelor criminale ca de exemplu:

- realizare foarte profesională;
- utilizarea de cunoștințe și tehnici foarte evaluate;
- recurgerea la specialiști și repartizarea sarcinilor.

c) Moduri de utilizare a produselor rezultate în urma săvârșirii infracțiunilor:

- orientarea spre o rentabilitate ridicată;
- măsuri de reciclare sau de spălare a banilor proveniți din infracțiuni și reinjectarea lor în economia legală;
- legături și ramificații între actele criminale și autori (naționale, regionale, transnaționale și internaționale).

d) Tipuri de relații interne între autorii actelor criminale organizate:

- observație reciprocă, compartimentare, conspirație;
- nume de acoperire, limbaje codificate.

e) Structura grupurilor sau organizațiilor criminale (ierarhică, cu raporturi de autoritate și dependență, complexe).

f) Moduri de asistență pentru membrii grupului criminal:

- ajutor pentru a fugi, recurgerea la avocați sau consilieri juridici experimentați;
- oferirea și plata unor cauțiuni mari;
- amenințare, intimidare, dispariția martorilor cheie;
- asistență în timpul detenției și sume de bani pentru întreținerea apropiaților în cazul pierderii sprijinului („securitate socială”);
- pasiuni și trafic de influență.

g) Strategii de monopolizare:

- controlul piețelor (cazinouri, droguri, prostituție etc.);
- participanții la societăți aflate în dificultate;

²⁹ Costică Voicu, Adriana Camelia Voicu, Ioan Geamănu – *Criminalitatea organizată în domeniul afacerilor*, Editura Pildner / Pildner – Târgoviște, 2006, pag. 18.

³⁰ Studiu apărut în *Revue de science crimelle et de droit penal compare*, nr.4/1997, pag.90-92.

- acțiuni ale racketților (extorcări de fonduri) sau „cumpărarea protecției”;

h) Eforturi de relații publice, propagandă, intoxicare (influență, presiune, sechestrarea mijloacelor de informare în masă).

Limitele unor asemenea definiții descriptive rezidă în faptul că ele sunt prea largi, fiind compuse din elemente eterogene, definiții deschise care acoperă vaste domenii, dar nu pun în evidență cu adevărat variabilele-cheie.

Inviziunea Comitetului European pentru problemele criminale (Consiliul Europei, Strasbourg) criminalitatea organizată include atât o lume subterană cât și o lume vizibilă, care evoluează sub o fațadă de legalitate, mai ales în cadrul instituțiilor financiare sau de afaceri.

Liderii săi operează ca întreprinzători ai crimei, iar organizațiile pot fi descrise ca întreprinderi ale crimei. Din acest punct de vedere, o distincție trebuie făcută între două tipuri de piețe ale criminalității: criminalitatea de afaceri organizată și traficurile organizate de bunuri prohibite sau furate (European Committee on Crime Problems, 1996, pag. 43).

Evenimentele din ultimul deceniu și evoluția tehnologică au permis crimei organizate să profite, la momentul oportun de toate posibilitățile de penetrare oferite de schimbările geopolitice care au avut loc în Europa Centrală și de Est. Raporturile instituțiilor polițienești și guvernamentale scot în evidență următoarele:

- criminalitatea organizată este fără frontiere;
- criminalitatea ca și persoanele, bunurile, capitalurile și informația circulă din ce în ce mai liber și fără constrângeri;
- criminalitatea organizată a căpătat o dimensiune și forme noi care reprezintă o amenințare pentru securitatea colectivă și democrație;
- criminalitatea este strâns legată de centrele urbane, portuare și strategice în plan economic și politic;
- criminalitatea organizată exploatează toate tulburările și conflictele naționale și regionale (în fosta Iugoslavie, Irlanda, Balcani, Corsica, Kurdistan sau între fostele republici sovietice).

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

- Costică Voicu, Adriana Camelia Voicu, Ioan Geamănu – Criminalitatea organizată în domeniul afacerilor, Editura Pildner / Pildner – Târgoviște, 2006
- Damian Miclea – Combaterea crimei organizate, vol.I, Editura Ministerului Administrației și Internelor, București, 2004
- Emil Hedeșiu – Contracurarea crimei organizate transfrontaliere, Editura UNAP, București, 2005
- Valerian Cioclei – Despre ambiguitatea conceptuală în materia criminalității organizate, în Culegerea de materiale „Proiectul Tempus Jep”, București, 2001
- N.Queloz – Criminalitatea economico-financiară în Europa, Editura L’Harmatt, 2002
- Mohamed Zaid – Particularități ale cunoașterii crimei organizate, Colectivul de la Alexandria al Asociației Internaționale de Drept Penal, 1977, R.I.D.P., vol.69
- Pinar Olger – The Criminal justice Systems Facing The Challenge of Organized Crim – în Revue Internațional de Droite Penal, Editura Eres, Paris, 1998
- Lilie Hans – Specific Offences of Organized Crime and German, Criminal Law – în Revue Internațional de Droite Penal, Editura Eres, Paris, 1998.
- Hans Lilie – Specific Ofences of Organized Crime and German Criminal Law – în Revue Internațional de Droite Penal, Editura Eres, Paris, 1998
- Raymond Kendal – Interpolul și lupta împotriva criminalității organizate transnaționale, Studiu publicat în „Criminalitatea organizată”, coordonator Marcel Lectere, Editura La documentation Francaise, Paris, 1996
- Jean Claude Monet – Criminalitatea organizată, Paris, 1996